

Εισήγηση κ. Βλάσιου Αγτζίδη

Δρ Σύγχρονης Ιστορίας - Συγγραφέα

Κυρίες και Κύριοι,

«Η Τουρκία πρέπει να γίνει μωαμεθανική χώρα, όπου η μωαμεθανική θρησκεία και οι μωαμεθανικές αντιλήψεις θα κυριαρχούν και κάθε άλλη θρησκευτική προπαγάνδα θα καταπνίγεται. Αργά ή γρήγορα θα πρέπει να πραγματοποιηθεί η πλήρης οθωμανοποίηση όλων των υπηκόων της Τουρκίας. Και είναι ολοκάθαρο ότι αυτό δεν μπορεί να γίνει με την πειθώ. Άρα πρέπει να χρησιμοποιηθεί ένοπλη βία. Το δικαίωμα των άλλων εθνοτήτων να έχουν δικές τους οργανώσεις θα πρέπει να αποκλειστεί. Κάθε μορφή αποκέντρωσης και αυτοδιοίκησης θα θεωρείται προδοσία προς την τουρκική αυτοκρατορία ». (Απόφαση του Συνεδρίου των Νεότουρκων και του κόμματος εξουσίας Ενωση και Πρόοδος – Νοέμβριος 1911).

Αυτή ήταν η πρώτη επίσημη εκδήλωση της απόφασης του τουρκικού εθνικισμού για την καταστροφή της πολυπολιτισμικής και πολυεθνικής οθωμανικής κοινωνίας. Το ιδεολογικό πλαίσιο είχε χαραχθεί από τον Ziya Gökalp, ιδεολογικό πατέρα του τουρκικού εθνικισμού, ο οποίος καλούσε για τον τερματισμό της «*ψευδαισθήσης περί ισότητας μουσουλμάνων και χριστιανών*»

περιοδικό
άνθρωπο:

. Ο ίδιος περιέγραφε το 1911 στο
«*Yeni Hayat*» και το νέο

«Οι

Τούρκοι ήταν οι “υπεράνθρωποι” που είχε φανταστεί ο Γερμανός φιλόσοφος Nietzsche...
Από την τουρκότητα θα γεννηθεί η νέα ζωή...»

. Ο Τούρκος ιστορικός Taner Aksam στο βιβλίο του
«*A Shameful Act*»

, υποστηρίζει ότι ο Gökalp, επηρεασμένος από τον γερμανικό εθνικισμό, διαμόρφωσε ένα

θεωρητικό πλαίσιο, το οποίο παρείχε την ιδεολογική βάση για την εκπόνηση της συγκεκριμένης βίαιης πολιτικής συμπεριφοράς. Στόχος του Gokalp ήταν η διαμόρφωση «Εθνικής Οικονομίας»

, η οποία θα μπορούσε να δημιουργηθεί μόνο με την «εθνική ομοιογένεια»

Το σχέδιο εξόντωσης Ελλήνων

Η απόφαση των Νεοτούρκων του 1911, σηματοδοτεί την εμφάνιση μιας νέας μεθοδολογίας στη σύγχρονη ιστορία. Ένα κόμμα εξουσίας, αποφασίζει ανοιχτά και επισήμως να ασκήσει βία κατά όσων υπηκόων της δεν πληρούν ορισμένες από τις πολιτισμικές προϋποθέσεις που αυτό αυθαίρετως θέτει. Μέχρι εκείνη τη στιγμή, οι διώξεις και οι σφαγές στη προνεωτερική εποχή οφείλονταν σε μια ενστικτώδη, αυθόρμητη εκδήλωση του θρησκευτικού – κυρίως - συναισθήματος υπεροχής. Η πολιτική των Νεότουρκων εκφράζει τη νέα μεθοδολογία του εθνικισμού, ο οποίος ψυχρά και υπολογισμένα επιλέγει το θύμα και εκπονεί συγκεκριμένες στρατηγικές με στόχο την εξόντωσή του. Αυτό το άγνωστο πολιτικό και ιδεολογικό πλαίσιο εντάσσει την πολιτική των Νεότουρκων στην κατηγορία εκείνη, που θα γίνει γνωστή στο σύγχρονο κόσμο με τους Ναζί και τη μελετημένη εξόντωση των Εβραίων. Αυτή ακριβώς η μέθοδος των Ναζί - που θα γίνει γνωστή με τον ελληνικό όρο «Ολοκαύτωμα»

- δηλώνει την ψυχρή και αποφασισμένη πολιτική

«...για να καθαρίσουν την κοινωνία από ό,τι θεωρούσαν βρώμικο και άρρωστο, να την κάνουν τελεία, καθαρή και υγιή. Το ολοκαύτωμα ήταν ένα πείραμα καθαριότητας. Ήθελαν την αγνή άσπιλη, αμόλυντη τελεία κοινωνία, ένα όνειρο καθαρότητας.....»

. Στη νεοτουρκική περίπτωση, στη θέση των Εβραίων βρέθηκαν οι χριστιανικές ομάδες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, οι Αρμένιοι, οι Έλληνες της Ανατολής, οι Ασσύριοι, οι Αραμαιοί...

Μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους η γραμμή του 1911 εκφράστηκε με τη δημιουργία συγκεκριμένων θεσμών, όπως το Γραφείο Εγκατάστασης Φυλών και Μεταναστών. Ο Taner Aksam γράφει: **«Υπάρχουν αποδείξεις ότι ο Gokalp συνέταξε ειδικές μελέτες για τις**

μειονότητες της αυτοκρατορίας, συμπεριλαμβανομένων και των Αρμενίων. Αυτές ήταν μέρος ενός ευρύτερου σχεδίου, να συγκεντρωθεί λεπτομερής γνώση για την εθνοκοθησκευτική δομή της Ανατολίας. Ένα ειδικό τμήμα, το Γραφείο Εγκατάστασης Φυλών και Μεταναστών, το οποίο συστάθηκε το 1913, ασχολούνταν ειδικά με ζητήματα διασκορπισμού και επανεγκατάστασης πληθυσμών

»

Προς την τελική λύση

Για την υλοποίηση των σχεδιασμών είχε δημιουργηθεί μια παρακρατική οργάνωση με την επωνομασία Ειδική Επιτροπή (Teskilat i Mahsusa), για να φέρει εις πέρας τις εκτοπίσεις. Η δράση της επιτροπής θα ξεκινήσει τη δράση της με τους Έλληνες της Ιωνίας. Ο Taner Aksam γράφει: **«Η δράση της εναντίον του “εσωτερικού εχθρού” είχε αρχίσει πριν από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Η εκτόπιση του ελληνικού πληθυσμού του Αιγαίου, μέσω τρομοκρατίας και απαλλοτρίωσης των ιδιοκτησιών του, είχε πραγματοποιηθεί ως μέρος του σχεδίου για την ομογενοποίηση της Ανατολίας»**

Με την έναρξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου άρχισε η «εκκαθάριση θυλάκων μη τουρκικών πληθυσμών που είχαν συγκεντρωθεί σε στρατηγικά σημεία»

(Celal Bayar, “Ben Yazdim”). Το σχέδιο είχε την απόλυτη υποστήριξη των Γερμανών συμμάχων των Νεότουρκων και κάποια σημεία του υλοποιήθηκαν από κοινού. Ο Taner Aksam αναφέρει:

«Συντάχθηκαν λεπτομερή σχέδια για τον εκτουρκισμό της Ανατολίας μέσω της εκκαθάρισης των χριστιανικών πληθυσμών. Τα ίδια μέτρα εφαρμόστηκαν στην περιοχή του Αιγαίου από την άνοιξη του 1914. Η Επιτροπή Ένωση και Πρόοδος πήρε μια ξεκάθαρη απόφαση. Η πηγή των προβλημάτων στη δυτική Ανατολία θα απομακρυνόταν, οι Έλληνες θα εκδιώκονταν με πολιτικά και οικονομικά μέτρα. Πριν από ο,τιδήποτε άλλο, ήταν ανάγκη να αποδυναμωθούν οι οικονομικά ισχυροί Έλληνες. Αποφασίστηκε να επικεντρωθούν οι δραστηριότητες γύρω από τη Σμύρνη, που θεωρείτο κέντρο της υπονομευτικής δραστηριότητας»

Οι Τούρκοι εθνικιστές, με τη βία του μιλιταριστή εφόσον διαμορφώθηκαν εντός του οθωμανικού στρατού, υπήρξαν εξαιρετικά βίαιοι προς τις χριστιανικές κοινότητες της Αυτοκρατορίας κατά την περίοδο αυτή.

Έτσι θα πραγματοποιηθεί η πρώτη φάση της γενοκτονίας.

Στο τέλος του Πολέμου θα επιχειρηθεί η καταγραφή των αποτελεσμάτων αυτής της πολιτικής. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο θα εκδώσει το 1919 τον απολογισμό με τίτλο «*Μαύρη Βίβλος διωγμών και μαρτυριών του εν Τουρκία Ελληνισμού (1914-1918)*»

. Η

«*Μαύρη Βίβλος*»

, συντάχθηκε από την Κεντρική Επιτροπή υπέρ των Μετατοπισθέντων Ελληνικών Πληθυσμών, εκδόθηκε στα ελληνικά και στα γαλλικά. Στον Πρόλογο αναφέρονται μεταξύ άλλων:

«Το κακόν εκορυφώθη κατά τον παγκόσμιον πόλεμον, ότε πλείσται ελληνικαί επαρχίαι της αυτοκρατορίας εκλονίσθησαν εκ θεμελίων ή και εντελώς κατεστράφησαν. Είναι ανεκδιήγητα τα δεινοπαθήματα, τα οποία υπέστησαν οι εκδιωχθέντες εκ των εστιών αυτών Έλληνες. Διεσκορπίζοντο οι δυστυχείς ούτοι εις χωρία καθαρώς τουρκικά, ημποδίζετο εις αυτούς η εκ μέρους των Πατριαρχείων διανομή βοηθημάτων, εστερούντο εκκλησιών και ιερέων... και εξηναγκάζοντο διά τοιούτων και άλλων μέσων εις εξισλάμισιν. Τοιουτοτρόπως δε, πληθυσμός ομογενής εκ 490.063 ψυχών, διασπαρείς ανά τα όρη, τας χαράδρας και τα τουρκικά χωρία, υπέστη εν τοις πλείστοις τον εξ ασιτίας, του ψύχους και των στερήσεων θάνατον»

1919-1922: Μια αποτυχημένη προσπάθεια

Με το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου οι χριστιανικές κοινότητες, πίστεψαν ότι είχε

έρθει η ώρα της λύτρωσης και της δικαίωσης. Η Συνθήκη των Σεβρών θα προσπαθήσει να εκφράσει εν μέρει τα δικαιώματα αυτά, στο πλαίσιο πάντα της ρύθμισης των συμφερόντων των μερών που απάρτιζαν το Μέτωπο των συμμάχων.

Η εμπλοκή της Ελλάδας με την Μικρασιατική Εκστρατεία υπήρξε νομοτελειακή εξέλιξη, τόσο των συμφερόντων της, καθώς και των συμφερόντων του «*εν Τουρκία Ελληνισμού*», όσο και των συμφερόντων της Μεγάλης Βρετανίας. Με μια έννοια, υπήρξε μια μοναδική ιστορική στιγμή, όπου τα συμφέροντα της μεγαλύτερης δύναμης εκείνης της εποχής συμβάδισαν με τα συμφέροντα των Ελλήνων.

Οι Τούρκοι εθνικιστές θα προσπαθήσουν να ανατρέψουν τις εξελίξεις αυτές με το κεμαλικό αντι-οθωμανικό κίνημα. Οι παρακρατικές ομάδες της *Teskilat i Mahsusa*, θα πλαισιώσουν πρώτες το κίνημα αυτό και θα αγωνιστούν για τη σωτηρία τους αφενός και για την υλοποίηση των αρχικών σχεδίων που είχαν σταματήσει με τη νεοτουρκική ήττα. Τελικά, οι δυνάμεις αυτές των κεμαλικών θα βοηθηθούν να πετύχουν τους στόχους τους, από τις μοναρχικές ελληνικές δυνάμεις της «*μικράς πλην εντίμου*», τον ανορθολογισμό του Βενιζέλου και την πολιτική του νεαρού ελλαδικού κομμουνιστικού κινήματος. Οι εσωτερικές αντινομίες του ελλαδικού Ελληνισμού θα οδηγήσουν σε μια ήττα, η οποία καθόλου δεν ήταν προδιαγεγραμμένη. Η ακατανόητη απόφαση του Ελευθερίου Βενιζέλου να προχωρήσει στις εκλογές του Νοεμβρίου του 1920, θα φέρει στην εξουσία το αντιπολεμικό και αντιμικρασιατικό, φιλογερμανικό Λαϊκό Κόμμα και τον ανεπιθύμητο βασιλιά Κωνσταντίνο.

Το μέλλον των Ελλήνων στην Ανατολή το ήξεραν καλύτερα οι ίδιοι οι Τούρκοι εθνικιστές. Η επίσημη εφημερίδα του Κεμάλ στην Άγκυρα έγραφε στις 28 Οκτωβρίου 1920 για τις επερχόμενες ελληνικές εκλογές: «*Οι ελληνικές εκλογές θα κρίνουν την τύχη του μικρασιατικού πολέμου. Πτώση του Βενιζέλου σημαίνει και πτώση της Ελλάδας στη Μικρά Ασία...*»

Ενώ στις διαδηλώσεις των Τούρκων εθνικιστών στην Άγκυρα κυριαρχούσε το σύνθημα: «*Μπιν γιασασίν Μουσταφά Κεμάλ - Γιασασίν Κωνσταντίνος - Καχρολσούν Βενιζέλος*» («*Πολύ ζήτω στον Μουσταφά Κεμάλ - Ζήτω στον Κωνσταντίνο - Κατάρα στον Βενιζέλο*»).

Ίσως τα αποκαλυπτικότερα στοιχεία για την δραματική εκείνη εξέλιξη, να προέρχονται από την εικόνα που είχε ο τουρκικός εθνικιστικός χώρος για την κρίσιμη εκείνη εποχή. Είναι χαρακτηριστικό το δημοσίευμα της τουρκικής εφημερίδας *Geni Giun*, η οποία σε πρωτοσέλιδό της τον Αύγουστο του '22, μετά τη νίκη των κεμαλικών στρατευμάτων κατά του ελληνικού στρατού δημοσίευσε τα προρτραίτα των Γούναρη και Στράτου υπό τον τίτλο:

«Γούναρης-Στράτος, οι σωτήρες της Τουρκίας».

Τότε ήταν μια εποχή μοναδικών ευκαιριών και κορυφαίων αβελτηριών. Ήταν η ιστορική στιγμή κατά την οποία η παλιά Οθωμανική Αυτοκρατορία αποχωρούσε από το ιστορικό προσκήνιο και στη θέση της έρχονταν ορμητικά τα νέα έθνη-κράτη. Στα χρόνια αυτού του μοναδικού μετασχηματισμού, τα δύο εκατομμύρια των Ελλήνων της Ανατολής (2.450.000 Ελλήνων έναντι 8.000.000 «Τούρκων» και 1.500.000 Αρμενίων, Βουλγάρων και Εβραίων σύμφωνα με τον Θ. Βερέμη), δεν μπόρεσαν να συμμετάσχουν. Και υπεύθυνος ήταν ο Διχασμός και ο νεοελληνικός ανορθολογισμός.

Η σφαγή της Σμύρνης

Η πιο χαρακτηριστική στιγμή της ελληνικής ήττας υπήρξε η σφαγή και η πυρπόληση της Σμύρνης. Στην προκυμαία της Σμύρνης τον Σεπτέμβρη του 1922 γράφτηκε ο επίλογος μιας από τις τραγικότερες στιγμές στην Ιστορία της περιοχής μας. Ήδη από τον Ιούλιο του '22, όταν οι φιλομοναρχικοί ηγέτες της Ελλάδας - που είχαν εκλεγεί με αντιπολεμικά και αντιμικρασιατικά συνθήματα - προσπαθούσαν, ματαιώς, να βρουν την ευκαιρία απαγκίστρωσης από τη Μικρά Ασία, είχαν αποφασίσει να παραδώσουν τους χριστιανικούς πληθυσμούς στον Μουσταφά Κεμάλ. Με τον Νόμο 2870/1922 που έφερε τις υπογραφές των Κωνσταντίνου, Γούναρη και Ρούφου, απαγόρευαν την έξοδο από τη Μικρά Ασία των Ελλήνων και των Αρμενίων. Παράλληλα απαγόρευαν την δράση της Μικρασιατικής Άμυνας στην Ιωνία και τη δημιουργία ντόπιου μικρασιατικού στρατού.

Η πολιτική αυτή της εγκατάλειψης του συνειδητά αφοπλισμένου ελληνικού πληθυσμού θα υλοποιηθεί με τη μέγιστη δυνατή κυνικότητα μετά την κατάρρευση του Μετώπου τον Αύγουστο του '22. Τότε, στον αρμοστή Σμύρνης θα φτάσει τηλεγράφημα της ελληνικής κυβέρνησης, με το οποίο τον «διέταζαν» να μην επιτρέψει τους Έλληνες της Ιωνίας να φύγουν για την Ελλάδα και δημιουργηθεί έτσι *«προσφυγικό πρόβλημα»*

«προ

Την ίδια στιγμή ο πρόγονος του ΚΚΕ, το ΣΕΚΕ θεωρούσε ότι στη Μικρά Ασία δεν υπάρχουν ελληνικοί πληθυσμοί παρά μόνο «αγγλογαλλικά ιμπεριαλιστικά συμφέροντα» και στο μέτωπο οι οπαδοί του υπό τον Π. Πουλιόπουλο είχαν συγκροτήσει τους Κομμουνιστικούς Πυρήνες Μετώπου, που προσπάθησαν να βοηθήσουν τον τουρκικό εθνικισμό στο πλαίσιο μιας διεστραμμένης αντίληψης «προλεταριακού διεθνισμού»

. Αυτή η ιδιότυπη βασιλοκομμουνιστική συμμαχία εκείνης της εποχής και οι κοινές προσλήψεις της ιστορίας, θα θέσουν τις βάσεις για τη διαμόρφωση και την κυριαρχία προκατειλημμένων ερμηνειών.

Έτσι, θα υποβαθμιστούν τα γεγονότα, θα αποσιωπηθούν οι γενοκτονίες των χριστιανικών πληθυσμών, θα επιχειρηθεί εξίσωση κοινών εγκλημάτων πολέμου με τις προαποφασισμένες από την εξουσία γενοκτονίες, θα επιχειρηθεί η εξάλειψη των γεγονότων από τη μνήμη των Νεοελλήνων και εν τέλει θα κυριαρχήσουν πολλά από τα ιδεολογήματα, που πρόσφατα τα ξανασυναντήσαμε στη συζήτηση που ξεκίνησε με αφορμή την έκδοση του βιβλίου του ιστορικού Κ.Δ. Σβολόπουλου «*Η απόφαση για την επέκταση της ελληνικής κυριαρχίας στη Μικρά Ασία*»

Το πρόβλημα της συγκάλυψης των ευθυνών και της αποσιώπησης των πολιτικών που επέλεξε ο τουρκικός εθνικισμός αποκαλύπτεται με μεγαλύτερη σαφήνεια όταν ουδέτεροι ξένοι μελετητές περιγράφουν τα ίδια γεγονότα. Για παράδειγμα, ο Βρετανός Giles Milton, του οποίου το βιβλίο με τίτλο «*Χαμένος παράδεισος: Σμύρνη 1922. Η καταστροφή της μητρόπολης του μικρασιατικού Ελληνισμού*», εκδόθηκε

πρόσφατα και στην Ελλάδα, αναφέρεται με τελείως διαφορετικό τρόπο στη Σμύρνη, απ' ό,τι πολλοί Έλληνες ιστορικοί και μη. Κατ' αρχάς θεωρεί αυτόνομο ότι ήταν μια κοσμοπολίτικη «Ε
λληνική πόλη»

. Θεωρεί ότι η καταστροφή της «είναι από τις στιγμές που άλλαξαν τον ρουχ της Ιστορίας της Ελλάδας, αλλά ήταν εξίσου σημαντική και για τη Δύση»

. Ξαφνιάζεται επίσης για το γεγονός ότι «οι Ευρωπαίοι δεν διδάσκονται στα σχολεία τους την Ιστορία της Μικράς Ασίας» και θεωρεί ότι είναι

«άδικο να έχει παραλειφθεί τόσο σημαντικό κεφάλαιο από τη διδασκαλία»

. Τονίζει επίσης ότι

«Στη Μικρά Ασία είχαμε μια γενοκτονία, εθνική εκκαθάριση, τεράστιες μετακινήσεις πληθυσμού, ανάμειξη πολλών κυβερνήσεων»

Σεπτέμβρης του '55: Τι χάθηκε στην Κωνσταντινούπολη;

Η εξόντωση του χριστιανικού λαού της Μικράς Ασίας και της Ανατολικής Θράκης υπήρξε η άμεση συνέπεια των αποφάσεων του 1911 των Νεότουρκων και της συστηματικής εφαρμογής τους από το 1914. Όμως παρέμεναν ακόμα στις εστίες τους οι Έλληνες της Κωνσταντινούπολης, Ίμβρου και Τενέδου, έναντι των οποίων δεν εκδιώχθηκε από την Ελλάδα ο μουσουλμανικός πληθυσμός της Δυτικής Θράκης.

Η νύχτα μεταξύ της 6ης και 7ης Σεπτεμβρίου 1955, δικαίως ονομάστηκε *«Τουρκική Νύχτα των Κρυστάλλων»*, παραπέμποντας στα πογκρόμ των Ναζί κατά των Εβραίων. Τούρκοι παρακρατικοί, οργανωμένοι από το Βαθύ Κράτος, προκάλεσαν βίαια επεισόδια κατά των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης λεηλατώντας και πυρπολώνοντας ελληνικά καταστήματα, σπίτια, σχολεία και εκκλησίες. Αφορμή έδωσε μια βομβιστική επίθεση στο πατρικό σπίτι του Κεμάλ Ατατούρκ στη Θεσσαλονίκη, που αποδείχθηκε στη συνέχεια ότι ήταν σκηνοθετημένη από την τουρκική κυβέρνηση. Να σημειωθεί ότι το σπίτι αυτό, όπου υποτίθεται ότι είχε γεννηθεί ο Μουσταφά Κεμάλ πασά, το είχε δωρίσει το 1938 ο δικτάτορας Ιωάννης Μεταξάς στο τουρκικό κράτος και είχε μετονομάσει την οδό Αποστόλου Παύλου σε οδό Κεμάλ Ατατούρκ.

Τα *«Σεπτεμβριανά»* σηματοδότησαν την αρχή ενός ξεριζωμού για τον Ελληνισμό της Πόλης, παρόμοιο με αυτόν των Ελλήνων της Μικράς Ασίας το 1922. Στο βιβλίο του διαπρεπούς Ελληνοαμερικανού βυζαντινολόγου Σπύρου Βρυώνη *«The Mechanism of catastrophe: The Turkish Pogrom of September 6-7, 1955 and the destruction of Greek Community of Istanbul (Greekworks.com, New York, 2005) αναδεικνύεται με όλη την ισχύ των επίσημων εγγράφων το σχέδιο της κεντρικής τουρκικής διοίκησης για πλήρη εξαφάνιση της ελληνικής κοινότητας που είχε παραμείνει στην Τουρκία.*

Ο Ορχάν Παμούκ αφού διαπιστώνει ότι: *«Οι Ρωμιοί που εγκατέλειψαν τα τελευταία πενήντα χρόνια την Ιστανμπούλ εξαιτίας των λαθών των τουρκικών και των ελληνικών κυβερνήσεων που, από τότε που η Ελλάδα και η Τουρκία έγιναν εθνικά κράτη, συμπεριφέρονταν στις μειονότητές τους σαν να ήταν όμηροι, είναι περισσότεροι από κείνους που την εγκατέλειψαν στα πενήντα χρόνια μετά το 1453»*

, γράφει:

«Οι καταστροφικοί Τσέτες σε περιοχές όπως το Ορτάκιοϊ, το Μπαλουκλή, τα Ψωμαθειά, το Φανάρι, όπου ζούσαν πολλοί Ρωμιοί, με βιαιότητα που προκαλούσε φρίκη, έκαψαν και λεηλάτησαν μικρά φτωχικά ρωμαίικα μπακάλικα, γκρέμισαν μάντρες και μπήκαν σε σπίτια, βίασαν Ρωμιές και Αρμένισσες. Μπορεί κανείς να πει ότι φέρθηκαν το ίδιο ανελέητα με τους στρατιώτες που λεηλάτησαν την Ιστανμπούλ, όταν ο σουλτάνος Μωάμεθ ο Πορθητής μπήκε στην πόλη. Αργότερα αποκαλύφθηκε ότι οι οργανωτές, τους οποίους στήριζε η κυβέρνηση, για να κινητοποιήσουν τους πλιατσικολόγους, που για δύο μέρες σκόρπισαν τη φρίκη στην πόλη και μετέτρεψαν την Ιστανμπούλ σε κόλαση χειρότερη κι από τους πιο κακούς εφιάλτες των χριστιανών και των Ευρωπαίων, τους είχαν πει ότι το πλιάτσικο είναι ελεύθερο»

.

Σύμφωνα με τον γνωστό Τούρκο συγγραφέα Αζίζ Νεσίν, άνδρες και γυναίκες βιάστηκαν, πολλοί ιερείς αναγκάστηκαν να κάνουν περιτομή. Το Πογκρόμ προκάλεσε τον θάνατο 16 Ελλήνων και τον τραυματισμό 32, τον θάνατο ενός Αρμένιου, τον βιασμό 12 Ελληνίδων, τον βιασμό αδιευκρίνιστου αριθμού ανδρών (εξαναγκάστηκαν να υποστούν περιτομή). Προκάλεσε επίσης την καταστροφή 4.348 εμπορικών καταστημάτων, 110 ξενοδοχείων, 27 φαρμακείων, 23 σχολείων, 21 εργοστασίων, 73 εκκλησιών και περίπου 1.000 κατοικιών, όλα ελληνικής ιδιοκτησίας.

Όμως τα γεγονότα του '55 στην Κωνσταντινούπολη σημαίνουν πολύ περισσότερα πράγματα από τη γνωστή συμπεριφορά του ακραίου μιλιταριστικού τουρκικού εθνικισμού. Σημαίνουν την πλήρη καταστροφή της προοδευτικής αστικής παρουσίας στα κάποτε οθωμανικά εδάφη, πριν ο άνεμος του εθνικισμού σαρώσει τα πάντα στο πέρασμά του. Η αρχή της εναπομείνασας ανθούσας ελληνικής κοινότητας της Πόλης έγινε με τη βαρύτατη φορολόγηση των «γκιασούρηδων» – με τον επαχθέστατο φόρο Βαρλικ Βεργκισί – εν μέσω του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ενώ η Ελλάδα βρισκόταν υπό την τριπλή ναζιστική κατοχή.

Η ολοκλήρωση της εθνικής εκκαθάρισης

Τον Σεπτέμβρη του '55 ολοκληρώθηκε η διαδικασία εθνικής εκκαθάρισης των χριστιανικών κοινοτήτων που είχε αποφασιστεί τον Νοέμβριο του 1911 στο συνέδριο των Νεότουρκων εθνικιστών. Ήταν ένας τρόπος αντιμετώπισης από την πλευρά της στρατιωτικής οθωμανικής γραφειοκρατίας των προοδευτικών αστικών στρωμάτων των υπόδουλων κοινοτήτων, των Ελλήνων της Ανατολής, των Αρμενίων και των Εβραίων. Αυτό που είχε συμβεί τις προηγούμενες δεκαετίες και σταμάτησε με το γνωστό βίαιο τρόπο ο τουρκικός εθνικισμός, ήταν ότι οι πάλαι ποτέ απόκληροι κατάφεραν να ανέλθουν στη θέση της οθωμανικής αστικής τάξης, όταν αναιρέθηκαν μετά τις μεταρρυθμίσεις του Χατί Χουμαγιούν (1856), οι απαγορεύσεις που υπήρχαν εις βάρος των μη μουσουλμανικών κοινοτήτων.

Μέσα σε μια εκπληκτική πορεία 60 ετών, οι Έλληνες θα ελέγξουν το μεγαλύτερο μέρος της τότε νέας οικονομίας και θα γίνουν οι βασικοί οικονομικοί συντελεστές στην Αυτοκρατορία. Όμως η γραφειοκρατία και ο στρατός θα ενοχληθούν από τις εξελίξεις αυτές και θα προσπαθήσουν να ακυρώσουν τα αποτελέσματα των μεταρρυθμίσεων. Τελικά θα αποφασίσουν να στερήσουν από τους «ραγιαδες», μέσα από τη θέσπιση κρατικών πολιτικών εθνικών εκκαθαρίσεων, την εξέλιξη αυτή! Ακριβώς όπως αποφάσισαν και οι Ναζί 20 χρόνια αργότερα –για τους ίδιους ταξικούς λόγους– να εξοντώσουν τους Εβραίους. Οι Νεότουρκοι το πέτυχαν με μια πρωτοφανή γενοκτονία των Ελλήνων της Ανατολής και των Αρμενίων. Με συμβολικό σημείο της διαδικασίας εξόντωσης των προοδευτικών αστών (και μαζί με αυτούς και το σύνολο του ανεπιθύμητου πληθυσμού) από το τρομοκρατικό κράτος, τη σφαγή και την πυρπόληση της Σμύρνης τον Σεπτέμβρη του '22.

Το τελικό χτύπημα όμως θα δοθεί 33 χρόνια αργότερα στην Κωνσταντινούπολη.

Οι οικονομικές δραστηριότητες των «ραγιαδων» πέρασαν πλέον στην αρμοδιότητα του στρατού και του τουρκικού κράτους, καθώς και μιας νεότευκτης τουρκικής αστικής τάξης, η οποία αναπτύχθηκε κάτω από την προστατευτική ομπρέλα του τουρκικού στρατού.

Συντομο Βιογραφικό του κ.Βλάση Ατζτίδη

Ο κ. Αγτζίδης είναι διδάκτορας Ιστορίας. Το θέμα της διατριβής του αφορούσε τον «Ελληνικό Τύπο της Σοβιετικής Ενώσεως την περίοδο του μεσοπολέμου». Οι βασικές του σπουδές είναι τα μαθηματικά και η ανάλυση και προγραμματισμός ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Για το φαινόμενο του παρευξείνιου ελληνισμού και τη διερεύνησή του συνεργάστηκε με το Α.Π.Θ., το Πάντειο Πανεπιστήμιο, το Πανεπιστήμιο του Αιγαίου και το Πανεπιστήμιο Bordeaux III (Γαλλία).

Έχει εκδώσει αρκετά βιβλία, όπως: «Ο Ποντιακός ελληνισμός: Από τη γενοκτονία και το σταλινισμό ως την περεστρόικα», το 1990. «Η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης: Οι συνέπειες για τον Ελληνισμό», το 1992. «Πόντος: Ένα ανοιχτό ζήτημα», το 1996. «Παρευξείνιος διασπορά: Οι ελληνικές εγκαταστάσεις στις βορειοανατολικές περιοχές του Εύξεινου Πόντου» το 1997.

«Οι Νιώτηδες της Κρήτης: Μια οικογένεια στις κρητικές επαναστάσεις» το 2000 κ.ά..

Έχει τιμηθεί: Το 1995, με το Βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών για τη συγγραφή της «Ιστορίας της ελληνικής διασποράς στα βορειοανατολικά παράλια του Εύξεινου Πόντου», καθώς και δύο φορές με Εύφημο Μνεία από το Υπουργείο Εξωτερικών για τον απεγκλωβισμό των Ελλήνων της Αμπχαζίας από την εμπόλεμη περιοχή (1993) και τη συγκρότηση του Συμβουλίου Απόδημου Ελληνισμού (ΣΑΕ) το 1996.

Έχει δημοσιεύσει πλήθος άρθρων σε επιστημονικά περιοδικά, αλλά και στην ημερήσιο και περιοδικό Τύπο. Τα άρθρα του, που ξεπερνούν τα 200 δημοσιεύτηκαν σε Ελληνικές και ξένες εφημερίδες.

Διετέλεσε ειδικός σύμβουλος στο υφυπουργείο Εξωτερικών, αρμόδιος για τον απόδημο ελληνισμό.

Σήμερα υπηρετεί ως σύμβουλος στο Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού.

